szegedi ünnepi hetek

Rossa—Novák—Polner: Boszorkányok, varázslatok. A táncjáték előadása a Dóm téren, ma este fél 9-kor.

Sophie Devat sanzonestje a tanácsháza udvarán, vasárnap este fél 9-kor.

A művelődéselméleti nyári egyetem előadásai a Szegedi Biológiai Központban.

A harmadik szegedi táblakép-festészeti biennálé a Képtárban és az Ifjúsági Házban, augusztus 20-ig.

Wieber Mariann jelmeztervező művész kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 20-ig.

Papp György grafikusművész tűzzománcai a Paletta Galériában, augusztus 20-ig.

Gubcsi Attila festőművész kiállítása az ifjúsági házban, augusztus 31-ig.

Pannonhalmi Zsuzsanna kerámiái a Képcsarnok Gulácsy-termében, augusztus.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai: Csongrád megyei parasztbútorok és népviseletek; Lucsképgyűjtemény; Móra-emlékszoba; A Fekete-házban: Vihart aratva — Csongrád megye munkásságának élete és harcai 1867—1945; Buday György élete és munkássága; Magyar katonai egyenruhák; a Vármúzeumban: Szeged múltja, jelene, jövője; a Kass Galériában: Bélyegek, bélyegtervek, mini- és maxikönyvek Kass János műhelyéből.

Nemzeti Történeti Emlékpark (Ópusztaszer).

Ifj. Lele József néprajzi gyűjteménye (Tápé).

Kenderfonó gyártörténeti kiállítás (Rigó utca 5—7.).

Paprikamúzeum (Szentmihálytelek).

Együtt a társművészetekkel

Rossa László szegedi szezonjai

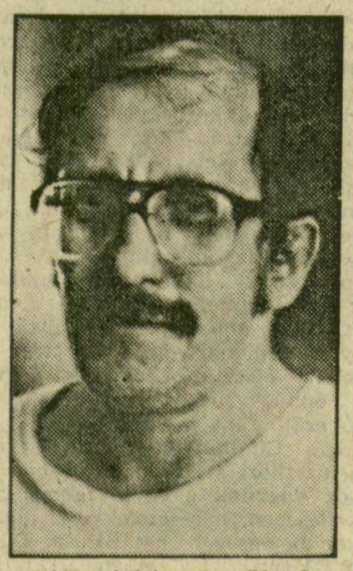

A szakszervezeti néptáncfesztivál gálaműsorában látható táncok többsége dél-alföldi és erdélyi eredeti anyag gazdag formavilágából építkezik. Ezekhez természetesen eredeti népzenéket játszik a *Kamarás* és a *Hegedős* együttesből az alkalomra szerveződött zenekar, *Rossa László* vezényletével. A *Boszorkányok, varázslatok* című táncjáték zenei „arcképének" megformálása mindazonáltal sok önálló szerzői feladatot adott Rossa Lászlónak: a *Polner Zoltán*-versekhez is, a játék dramatikus részleteihez is a népzenei anyagból úgymond kilépő, szuverén muzsikát szerzett. Nem először hangzanak fel a Dóm téren a zeneszerző összetéveszthetetlenül karakteres, a népzeneit a modern hangzásvilággal invenciózusan elegyítő, néha csodálatosan dallamos, harmonikus, máskor elidegenítő hangeffektekkel operáló, gazdag ötletességgel hangszerelt zenéi. A negyedik gálaműsort jegyzi, és elevenen őrzi az emlékezet *A szarvassá vált fiak* zenei élményét is.

— *Az utóbbi években számos film és tévémű zenéjét szerezte; mégis, talán a színházi művekhez a legerősebb a vonzódása. Jól gondolom?*

— Igen, s ez a vonzódás a néptánccal való kapcsolatból ered. Idestova tizenöt éve, hogy a néptánc-koreográfusok olyan színpadi műveket hoznak létre, amelyek egyfajta áttörést jelentenek. A tánc sokáig a magyar művészeti élet perifériáján volt, nem igazán fogadták el, nem tudott egy sorba kerülni az úgynevezett magas művészetekkel. Mint viszonylag fiatal művészeti ág, kereste, kutatta az irányait, műfajait. Amint a néptánc-koreográfia teret nyert a színházakban, azt gondolom, belekerült a modern művészetek áramába. Elsősorban *Szigethy Károly*, Novák Ferenc, *Györgyfalvay Katalin* értékes műveket hozó munkássága jelentett áttörést. Velük dolgozni sokszor volt szerencsém, s igen sok színpadi, színházi tapasztalatra tettem szert. Meggyőződésem, hogy a zenés színház lehetőségei fölöttébb kitágultak a folklór „betörésével", márpedig a zenés színházi műfajokra manapság igen nagy az igény.

— *Beszéljen, kérem, újabb munkáiról.*

— A legnagyobb, legnehezebb volt, s a legtöbb gyönyörűséget jelentette: *Katona József Bánk bán* című művének *Szőnyi G. Sándor*-rendezte televíziós változatához írtam zenét. Kettős szorításban. A korabeli magyar muzsikát roppant nehéz rekonstruálni, márpedig néhány jelenethez, mintegy aláfestő, atmoszféarteremtő zenékhez, ezt a rekonstrukciót kellett elvégeznem. A filmben azonban az emberi viszonylatok mai világunkra utalnak, tehát modern eszközökkel is kellett dolgoznom. Nagyon élveztem a feladat összetettségét. *Kerényi Imrével Tamási Áron: Az énekes madár* című művének nem a dalos, népszínműves változatát, hanem a korábbit, a prózait választottuk, ez is kedves munkám, s Veszprémben *Heltai Jenő* bemutató adott módot, hogy zenei stílusparódiákat írjak.

— *Az imént beszélt a funkcionális zenéhez való vonzódásának gyökereiről, a színpadi táncművészetről, most fölsorolta legújabb, ugyanebben a műfajban készült munkáit; kielégítik-e azok a művészi feladatok és lehetőségek, melyeket ez a műfaj kínál?*

— Igen. A modern zenének, bevalljuk, vagy nem, igazából nincs széles közönsége. A közönséghiányos helyzetet pedig válságnak szoktuk titulálni. Modern zenén ezúttal az úgynevezett komoly műfajt értem, annak ellenére, hogy a „komoly" meg a „könnyű" szerintem rossz fogalmak, de hát nem tudok helyettük mást javasolni. Tudniillik, egyáltalán nem tartom könnyűnek — mondjuk amit a Deep Purple csinál. Hogyne lenne az komoly, hiszen micsoda rizikós! Meg tud bukni! Visszatérve: a mai komoly zene széles közönség nélküli, a rock erősen korosztályhoz kötődő. Viszont a funkcionális zenének, a társművészetekkel együtt haladva, olyan művészeti lehetőségei vannak, amelyek a mi korunkban igen jelentősek. Nekem különösen fontos az állandó kapcsolat a legszélesebb közönséggel, a sokakkal. Ezért is találom nagyszerű fórumnak a szegedi szabadtérit, rendkívüli hatással van rám, a hely, ahol ennyien hallgatják a zenét.

Sulyok Erzsébet

„Remélem, tetszett"

Szögi Csaba, a szegedi néptáncegyüttesben tanult meg táncolni. Kiemelkedő tehetségű táncosként sok sikert, elismerést „kasszírozott" — s ugyanezt teszi most, együttesvezetőként. Nyolc éve művészeti irányítója a *dunaújvárosi Vasas Táncegyüttes* munkájának. *Neuwirth Annamáriával* dolgozik együtt, csoportjuk gyors és egyenletes iramban fejlődött, ma az országos élvonalban tartják számon. Elmúlt évi tevékenységükért az idén márciusban az Országos Közművelődési Központ nívódíját kapták.

— A díj bizonyára a Dunaújvárosi Táncszínház életre hívásának és működtetésének elismerése is.

— Igen. A városban nincs állandó színház, vendégegyüttesek szerepelnek — és mi. Mindjárt az első műsorunk országos érdeklődést keltett, a bemutatóra távoli városokból is eljöttek, és számos meghívást kaptunk — Mátészalkától Pécsig, sok helyre. Két kamaraművel kezdtük táncszínházunk programját; az egyik: tiszteletadás *Pilinszky Jánosnak*, a másik, *Nagy László* verseivel és táncokkal az élet főbb állomásain vezet át bennünket, a születéstől a szerelmen át a halálig.

— Most a Boszorkányok, varázslatok fináléjának koreografálásával bízta meg Novák Ferenc. Könnyen ment?

— Semmi sem megy könnyen, amit jól akarunk megcsinálni. Nagy megtiszteltetés, hogy a Dóm téri táncjátéknak éppen a látványos záróképét tervezhettem, amelyben dél-alföldi táncok szerepelnek. Remélem, tetszett a nézőknek, különösen a szegedieknek.

S. E.

Himnusz a szerelemről

Sophie Devat sanzonestje

Ha igaz, hogy a francia nők a divat követei, akkor idén nyáron hófehér, csipkésre nyírbált bőrcsizma, szegecses fehér vászonszoknya, s vállra engedett fodros blúz járja. Ezt viselte legalábbis *Sophie Devat* találkozásunkkor. Csinos, jegyezte meg fennhangon a társaság egyik tagja, nem is sejtve, hogy...

— ... Ön ért magyarul ugye?

— *Picit...* Családnevem: Labancz. Apám Csongrádon született, s az egész rokonság a környéken él.

— Akkor bizonyára nem először jár Magyarországon.

— Huszonhárom évvel ezelőtt jutottam ide először, azóta is gyakran jövök látogatóba.

— Legalábbis eddig... Vasárnap és hétfőn este ugyanis éneke! a tanácsháza udvarán, az ünnepi hetek programsorozatában. Az apropó?

— Szeged és Nizza — ott élek — testvérvárosi kapcsolatainak keretében. Hadd ragadjam meg hát az alkalmat, hogy megköszönjem a két város vezetőinek a lehetőséget.

— Ön a francia televízió hármas csatornájának bemondónője. Mikor kezdett énekelni?

— Megvalósíthatatlannak, elérhetetlennek tűnő gyermekkori álmom volt az éneklés. Véletlen, hogy a férjem verkliket készít. Megpróbáltam, Pianóbárokban, zongorakísérettel adok elő sanzonokat, most már öt éve.

— Miért épp ezt a műfajt választotta?

— Mert imádom a gyönyörű szövegeit!

— De hisz a magyar közönség épp azt nem fogja érteni...

— A hangulatot, érzéseket talán sikerül közvetíteni: Piaf, *Bécaud* szavait sem értik. Szegedre az ő dalaik közül válogattam: *Himnusz a szerelemről, Nem, nem bánok semmit sem, Amszterdam, Amikor nincs másom, csak a szerelem...*

— A sanzon népszerűsége töretlen hazájában?

— Mostanában a fiatalok, mintha kevésbé kedvelnék, de épp ezért, s mert a legmélyebb emberi érzéseket fejtik ki, feltétlenül el kell következni a hullámhegynek is. A közönségem mindenesetre 35 éven felüliekből tevődik össze.

— Kedvenc dalainak témája...

— Hát persze hogy — a szerelem! Erőt, energiát, szóval a legtöbbet adja az életben. Közelebb hozza az embereket egymáshoz, eltűnnek az országhatárok, a származási különbségek.

— Meddig marad Szegeden?

— Már 28-án utazom is, borzasztó rövid az idő, rengeteg a tennivalóm. Magyarországon a napok mintha nem is huszonnégy órából állnának...

Varju Erika

„Viszontlátásra, a tizenkettediken..."

Mármint: a 12. nemzetközi szakszervezeti néptáncfesztiválon; így fejezte be köszöntőjét *Baranyai Tibor*, a SZOT főtitkára azon a fogadáson, amelyet a néptáncos seregszemle rendező szervei — a SZOT és a Szakszervezetek Csongrád Megyei Tanácsa — adtak a fesztivál résztvevőinek tegnap, a Tisza Szállóban. Ott voltak a megye és a város párt- és állami testületeinek vezető képviselői is.

Baranyai Tibor arról is beszélt, hogy Magyarországon a szakszervezetek őrzői és megújítói a néphagyománynak, támogatásukkal sok rangos együttes működik; a szegedi fesztivál egyik kiemelkedő eseménye a néptáncmozgalomnak, egyszersmind szolgálja a népek barátságát és gazdagítja a kulturális kapcsolatokat. Megköszönte a vendégek részvételét, szerepléseit, a szervezők munkáját; az együttesek képviselői a fesztivál plakettjét, *Fritz Mihály* szobrászművész alkotását és jutalmakat vehettek át.

Az Álomkommandó

Sütő András drámája Gyulán

Hat évvel ezelőtti emlék: a budapesti Nemzeti Színházban *Sütő András A szuzai menyegző* című művét mutatják be, *Ruszt József* rendezésében. Megrendítő szépségű dráma, amely az ókori tematikával az erőszakos beolvasztás, a kényszerített asszimiláció egyetemes emberi és speciális középeurópai problematikáját szemlélteti.

Bizonyos szempontból e régi előadás ellenpontjának, ugyanakkor egy heroszi, rendkívüli mélységű és magasságú művészi küzdelemsorozat túlsó arcvonal-pontjának érezhető a napokban a Gyulai Várszínházban bemutatott előadás, az erdélyi magyar irodalom első emberének, Sütő Andrásnak *Az Álomkommandó* című darabja.

A színpadon színházi próba, s e „belső" darab Auschwitzban játszódik. Dr. M.-nek (lehet Mors, azaz Halál, de persze nyilvánvaló az utalás a Mengele névre is) a zsidó foglyok, gyermekeik — álmait szolgáltatják be. A „színház a színházban" — módszer törvényei szerint ebbe az auschwitzi játékkörnyezetbe hamarosan betör a külső valóság: ezt a külső burkot, a produkció e kéreg-rétegét egy diktatórikus államrend, egy meg nem nevezett terror-rezsim jelenti, a maga összes járulékával, a Tábornok személyi kultuszával, besúgóival, hisztériás rettegésével, idegengyűlöletével, s kisebbrendűségi komplexusok bonyolult részleteiből táplálkozó infantilis felsőbbrendűségi mániájával együtt. A két sík összeolvasztásával bontja ki Sütő ennek az — egyszerre újszerű és érzésem szerint talán egy drámairói korszakot is lezáró — színpadi műnek összetett, mélységesen humanista valóságtartalmait. Mert — miként a dráma mottója hangsúlyozza — *„történik bárhol, ahol megtörténhet."*

A gyulai vár fokán most szögesdrótok, őrtornyok, fényszórók, géppuskaállások és föl-alá sétálgató horogkeresztes őrök. Az ódon falak igy egy totálissá növesztett börtön-nyűg elviselhetetlen zártságába illeszkednek. *Sik Ferenc* rendezése a várbelső ilyen jellegű kihasználásával, *Fehér Miklós* borzongatóan naturalisztikus díszletképével, egész jelrendszerével a fasizmus általi fenyegetettség absztrakcióit mutatja föl. A kiszolgáltatott kisebbség megrendítő kegyelmi kérvénykísérletét, miközben elénk tárul az ellenállás reménye és reménytelensége, a tehetetlenség kínja és a becsületérzés minden hüvelykszorítója — íme, a művészet szabadságharcának egyik látványosan szép, nagy fejezete.

Messzire vezetne, ha ennek a segélykiáltásszerű, a misztériumjátékok fenségét és az igazi tragédiák hűsítő levegőjét egyaránt hordozó dráma különös műgonddal kidolgozott előadásának minden lehetséges vetületét kifejtenénk. A zsidó folklór és mitológia vonatkozó részletei itt ugyanazt a szerepet játsszák, mint annak idején a hellén-perzsa tragédiában. A szuzai menyegzőben; csakhogy itt az időtlen terrort, a tegnapi és mai fasizmusok eszközrendszerét fölerősíti négymillió áldozat történelmi ténye, ráadásul az adott időben kiirtásra ítélt népcsoport — tehát Auschwitz idején a zsidóság — mélytudati ábrázolásának egyetemessé tágítása is.

„A fasizmus ott kezdődik, amikor az egyik ember magát a másiknál különbnek állítja. Vélekedését aztán gyakorolja is." — írja a rendező az Alföld júniusi, a hatvanéves Sütő Andrást köszöntő, s egyben Az Álomkommandót is közlő számában. A darabhoz fűzött szerzői jegyzet szerint „Auschwitz túl van a képzelet határán" E logika értelmében pedig jóval túl kell lennie a huszadik századvégi fantázia határán is mindennek, ami a fasizmus bármilyen, így-úgy leplezett megjelenési formájának számíthat. Csakhogy az író, a szellem embere kizárólag akkor nem válhat árulóvá, ha a különböző álorcákban jelentkező embertelenséget már a legelső stációban leleplezni, azaz ábrázolni próbálja. Az Álomkommandó — ez a lelkiismeretből fakadó, megrázó üzenet a fasizmus csíráit vizsgálja, a múltba időről időre betörő jelennel, a „színház a színházban" módszerével és lehetőségeivel — Sütő András nyelvezetében különleges magaslati pontot jelent, úgy tűnik föl, mint a *Csillag a mágyán*-tól az *Egy lócsiszár virágvasárnapjá*tól idáig vezető sorozat egyik hegyfoka. A most a javasolt megoldás (kiút, ötlet, vigasz, már ha adható egyáltalán): *„vállaljuk, amit sohasem akartunk."*

Sík Ferenc már említett írásában arról is beszél, hogy a mindenkori személyes veszélyeztetettségen való felülemelkedés — elemi etikai norma; ám a félelem sokszor megöli az erkölcsi tartást (*„senkit se büntess a kínban elmondott szavakért"*), s az erőszak sokféle formában szorítja az embert, a *„terrortól a besúgáson alapuló rettegtetésig."* Hozzáteszi még, hogy épp elégszer megélhettük mindezt már itt Közép-Európában, *„éppen ezért tartjuk fontosnak és jelképértékűnek is, hogy Sütő András drámáját éppen Gyulán mutatjuk be. Azon a vidéken, ahol több nemzetiség él egymás mellett: abban a városban, amely a hazai románság szellemi, politikai központja, amelynek nyári színháza a Duna-menti népek kultúrájának egymásmelletiségét és a szellemi összetartozást hirdeti és szolgálja évtizedek óta."*

Kern András (Manó) és *Lukács Sándor* (Dr. M.) értő, érett, tökéletes alázatú „vezéralakításai" mellett olyan kiemelkedő, meglepetésszerűen hatásos teljesítményeket láttunk, mint az első belügyi biztost játszó *Kaszás Attiláé*, és a második belügyest megformáló *Szarvas Józsefé*. És miközben a darabbéli darabban a zsidó foglyot alakító drámaíró-színész fia a diktátor Tábornokhoz e szavakkal fordul *„tavaszra tavasz jön s én futórózsaként benövök lassan a börtön ablakán"* — ez a szép mondat egy kivételes műalkotás drámai erejének csúcspontját jelenti, egyben szimbolizálja — indokolja is, miért mondható ki: meghatóan tiszta alkotás Az Álomkommandó.

Domonkos László